

התוצאה הראשונה — אכמלה: בחנות זו בלבד מושבתות 15 מוכרות, 13 פועלות, 8 תופרות, מלבד הפועלים העוסקים בייצור הבדים. — כ־70 בעלי־משפחות.

הקיצוב - מכה או תרופה ?

ישנה גם תשובה שלישית, זו של הכלכלן הצעיר אלכס רביב: יש לתת לכל המחירים לעלות השימיה, ואז יצטרך ישראל כהן לעבוד הרבה יותר כדי לספק את צרכיו החיוניים. אלא שפתרון זה, אפילו היה רצוי, אינו בריביוע במדינה בה שלטת ממשלה התלויה בקולותיהם של ישראל כהן וחבריו בבית־החרושת.

משבר של אימון

המצב יכול היה להיות אחרת. לוא היתה לממשלה תכנית כלכלית כל שהיא, תכנית שהיתה מראה דרך להתפשטות, לגלוי יזמה ולרווחים, שהיתה מושכת לארץ בעלי הון, והון בצורת סחורות ללא תשלום, ומדרבנת את תושבי המקום להשתמש בחסכוניותם בעסקים כדאיים — גם להם וגם למדינה — כי אז היד ישראל כהן הפועל והסוחר והיצרן עובד יותר, הרבה יותר, כי היה כדאי לו לעבוד יותר, להרויח כסף, ולהשקיע אותו במפעלים חדשים, או להלוותו לממשלה.

אולם לממשלה אין כל תכנית כזאת. הממשלה לא אימרת לנו: תסבלו שנה, שנתיים — למען יהיה טוב יותר בשנה השלישית. הממשלה רציעה לנו צנע, בלי כל סכוי שהמצב ישתפר אי פעם, בלי כל תכנית שתראה לנו כיצד נשפר איתו אנחנו.

ובמקום תכנית חיובית, יצרנית, להתפשטות — באה תכנית־תחליף שלילית של צמצום, — הצנע. תכנית־תחליף שגם במקרה הטוב ביותר לא יכול להיות לה כל ערך בלי שתלוה תכנית חיובית. ומכיון שאין הממשלה מציעה כל תכנית כזאת בא המשבר האמתי, שאינו משבר כלכלי גרידא, אלא משבר עמוק יותר, משבר נפשי — משבר של אימון.

(מה ממחרים הבריות לקנות? — הכול! רק להפטר מזומנים.) משבר של אימון — מפני שאיש אינו מוכן עוד להקריב כל קרבן שהוא.

משבר של אימון — מפני שכל הישוב, בלי יוצא מהכלל, בכל ענפי המשק, בכל המעמדות, עוסק כיום בשוק השחור, קונה ומוכר. משבר של אימון — מפני שתפוקת העבודה יורדת ויורדת ויורדת.

שני פתרונות

איך לצאת מן הבזק? ישנם שני פתרונות אפשריים, והבחירה ביניהם תלויה, בראש וראשונה, בהשקפת עולמו של הביחור.

מי שמאמין בתכנון ממשלתי, בשלטון ממשלתי על המשק, יש לו רק פתרון אחד: יש להחליף את ההנהגה המשקית. אין האשם בד"ר יוסף, גם לא במר קפלן. האשם בכל — השיטה (או אי־השיטה) עצמה. אם רוצה אתה שהממשלה תנהיג, הרי יש ליצור ממשלה המסוגלת להנהיג, שיש לה מעוף, תכנית כלכלית ברורה, שפקידיה לא יחזיקו בספריים ויגורו,

עברו 15 חודש מאז נטל עירך־הדין ד"ר דב יוסף את סיגור הרופאים ואת סכין המנתה וניגש לרפא את המחלה בגוף המשק הישראלי. התוצאות מוכרות במקצת את ההודעה המפורסמת: הניתוח הצליח, החולה מת.

הניתוח עצמו הצליח במידה רבה. ד"ר יוסף השיג את אשר הבטיח להשיג: הוא הוריד את המחירים. האינדקס ירד מ־3710 נקודות ל־3177. אמנם, לכל נקודה שירדה באינדקס הממשלתי נוספו 5 או 10 נקודות באינדקס השחור. השוק השחור הגיע לא רק לממדים, אלא גם למחירים אגדתיים. אפשר לטעון, בצדק, שאין זה מתפקיד הממשלה לדאוג למחירים בשוק השחור. אין הם פוגמים בהצלחתו הגלויה של שר הקיצוב.

אולם — האם הצעידה אותנו הצלחה זו צעד אחד קדימה? האם ירד החום בגופנו החולה אף במעלה אחת?

התשובה — לא. היפוכו של דבר — המחלה החמירה כהרבה. וזו הקיצוב של ההלבשה — צו המדחים בקיצוניותו שאינה עולה על הדעת — היא הוכחה חיתכת לכך.

מספרו האינדקס אינם מוכיחים דבר. הרבה יותר חשובים מספרים אחרים. למשל — כוח הקניה לנפש עלה ב־16%, הייצור היאלי ירד ב־18%. במלים פשוטות — אינפלציה.

ועובדה חשובה עוד יותר: התהום בין הייבוא והייצוא הלכה והתרחבה. במלים פשוטות — פשיטת־רגל לאומית.

ישם מה לעבוד ?

הבעיה כולה מתרכזת בדמותו של ישראל כהן, פועל דמיוני נשוי ואב לשני ילדים. ישראל כהן הוא פועל סוג א' בבית־חרושת חשוב. המדינה רוצה שישאל כהן ייצר תמורת שכרו סחורה רבה יותר. כי ככל שייצר יותר, תהיה הסחורה זולה. וככל שתהיה זולה יותר, גדל הסכוי למכרה בחו"ל ולהכניס מטבע זר. וככל שנכניס מטבע זר נוכל לקנות מכונות, ולהרחיב את הייצור שלנו ולהבריא את המשק.

אולם ישראל כהן עקשן זה שואל שאלת תם — מדוע יעבוד יותר? מדוע יעבוד אפילו כאשר עבד אתמול?

קיצבו לו את המזון. עתה מקצבים לו את הבגדים. מחר יקצבו לו (בהכרח) השיטה המכריחה לאמר ב"ית, אחרי שאמרו אל"ף) את כל שאר הסחורות והשירותים — החל מארוחה במסעדה וכלה בנסיעה במינית. לשם מה יעבוד ישראל כהן ?

תשובה אחת היא: למען יוכל לקנות את החסר לו בשוק השחור. אולם תשובה זו לא תשביע את רצון הממשלה. וישראל כהן הוא פטריט, אי שאין לו חשק לעבוד כדי לשלם מחירים אגדתיים.

ובכן?

לממשלה יש תשובה: על ישראל כהן לעבוד כדי שיחסוך הרבה כסף, ואז תבוא הממשלה ותכריח אותו להלוות לה את הכסף. אלא שארגוני מנט זה לא ישכנע את ישראל שלנו.